

LIBERTATEA

Abonamentul:

Preţul foii „Libertatea” cu adausele sale „Foaia Interesantă”, „Foaia de glume”, „Bobîrnaci” şi broşurile „Spicuri Economice”, este pe un an 10 cor. pe 1/2 an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. la an! „Lib.” cu „Foaia Int.” pt. economi 4 cor. pe an. Pentru America 3 dolari; — România 40 Lei.

Foaie naţională politică.

o o o

Apare LUNIA ŞI JOIA

Inserţiuni:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserate ce se dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

Inserţiunile ca şi abonamentele, să plătesc înainte.

== Manuscriptele nu să dau înapoi. ==

Regele Carol I.

Mare a fost în viaţa lui, mare la moartea lui! — Testamentul lui cel nobil. — A lăsat 12 milioane spre scopuri de binefacere în Ţară. — I-a părut rău că n'a murit înainte de izbucnirea acestui războiu! — Inmormântarea are loc azi Joi, în 15 Octomvrie, în Mănăstirea „Curtea de Argeş”.

Testamentul Regelui Carol.

Din Bucureşti se telegrafiază cu data de 12 Octobrie următoarele:

Regele Ferdinand I. a dat ieri (Duminecă) în seamă ministrului preşedinte Brătianu, testamentul răposatului Rege Carol, pe care acela l'a făcut cu mai mulţi ani înaintea, şi care se întinde pe 8 pagini (feţe de scrisoare).

Pe cele dintii două pagini Regele dă, cu cuvinte mişcătoare, sfat urmaşului seu în Domnie, şi îl roagă ca să-i numere şi mai departe politica lui de dezvoltare şi întărire neîncetată a ţării, şi să se nizuiască din toate puterile, ca la timpuri potrivite, hotarele Ţării să se lărgească cât mai mult.

Dup'aceea face rînduiri cum să se împartă averea lui cea mare. Din aceea a testat mai multe milioane Reginei Elisaveta, apoi Principelui Ferdinand şi le urmă mai multor rudeni mai puţin bogate.

Iar douăsprezece milioane de franci a testat spre scopuri culturale şi de binefacere româneşti.

Incolo face rînduiri şi pentru înmormîntarea sa. Şi şi aci iese la iveală bărbatul cu gîndirea luminată: foarte cumpătat, cruţător, teritor de risipă fără rost. Să ştie doar că în toată viaţa sa, Regele Carol a fost tipul omului cîştigător şi cruţător. Şi-a chivernisit averea şi venitele, ca cel mai înţelept gospodar. De aceea el moarte ca om foarte bogat, neasămănat mai bogat decum era, cînd a venit în Ţară. Dar această bogăţie nu a ţinut-o pentru sine, ci a ajutat din ea dezvoltarea de felurite aşezăminte economice şi culturale sporitoare a bunei stări a Ţării, — ca fabrici şi întreprinderi mari, — apoi a vărsat milioane pentru aşezăminte culturale de cel mai înalt preţ, ca pentru Academie, pentru biblioteca Universitarilor, pentru Palatul »Fundaţiunei Carol, — şi altele. Dela Ţară a luat, Ţării mare parte i-a dat!

Inmormîntarea...

Privitor la îngropăciunea sa, acest suflet real şi cumpătat, nu putea să poruncească altfel, decît ca aceea să fie cît se poate de simplă!

Pe sicriu să-i pună numai o cunună de flori şi ramuri de brad, pe lîngă Coroana de oţel, cea pe care şi-a făurit-o din tunurile zmulse dela Turci în războiul neatîrnării, şi lîngă coroană sabia sa...

*

Acestea sunt dorinţele, pe cît de simple, pe atît de strălucitoare prin nobleţa gîndirii şi prin poezia eroică ce răsuflă din ele, — pe care le-a arătat marele Rege în jurul îngropăciunei sale.

Se va face precum a dorit. Iar fiindcă cel mai strălucit capitol în istoria vieţii, lui, e totuşi gloriosul războiu dat contra Turcilor la 1877 prin care a zmulz neatîrnarea Ţării sale de sub ori-ce amestec al păgînatăţii, — apoi în jurul înmormîntării s'au arangeat lucruri, cari să scoată cît mai mult la iveală pe biruitorul păgînilor dela 1877! În acest scop se scrie, că un amăniunt al înmormîntării Regelui Carol s'a pus acela, că la marginea Bucureştilor, două tunuri luate dela Turci în 1877 să fie aşezate lîngă carul mortuar şi în mijlocul acelora să-şi facă cuceritorul acelor intrarea cea din urmă pe stradele Bucureştilor — şi cea din urmă intrare în Palatul seu Regal...

În Palat a fost aşezat pe catafalc (masa de mort) în sala Tronului şi lăsat privirii obşteii cîteva zile.

Sicriul Regelui e, potrivit dorinţei lui, simplu, de lemn de stejar, coperit cu steaguri de cele rupte în războiul din 1877.

De aci a fost dus la Curtea de Argeş, unde să află minunata Mănăstire, cea refăcută din temelii de Regele Carol, şi care e cel mai preţios giuvaer de artă a Ţării. În această Mănăstire se găseşte minunata Evangelie scrisă

toată de mâna Reginei Elisaveta, cu litere mai frumoase ca ori-și-ce tipar din lume! Aci, lângă acest giuvaer de lucru de mână, va petrece de veci și cel mai prețios giuvaer al istoriei moderne a României: *întiul ei Rege*, care poate fi numit și Intemeetorul înțelept al Statului Român modern și muncitorul stăruitor și izbînditor al întăririi acestui stat în toate privințele! Neînsemnat și șubred era încă statul român la venirea Principelui Carol în fruntea lui, — prețuit, stimat, puternic, mare în vază este el astăzi, cînd Regele Carol îl părăsește...

Intreagă viața lui e o pînză de lumină puternică ce se întinde atragătoare vederii tuturor peste istoria României în acest timp.

Durere, zilele din urmă i-au pricinuit multe măchniri Regelui Carol, căci val-vîrtejul acestui războiu, a stîrnit și în România, ca și în alte țări, multă neliniște, tulburare, unii oameni fiind de o părere, alții de alta, unii că Țara să stee pe pace, alții că se plece în dreapta, ba în stîngă, — și aceste păreri se arătau cu atîta zgomot, în chip așa de furtunos, încît cîrmaciul luntrii statului, abia mai putea ținea bine cîrma, ca să nu lunece spre vîrtejuri primejdioase, — și în lupta sa asta cu valurile, bătrînul Rege a avut nu o zi plină de măchnire, de durere sufletească, care îi zguduia și starea sănătății sale trupești. Corespondentul din București al ziarului Az Est află, că cu două zile nainte de moartea sa, Regele, după ce a făcut o mică plimbare în curtea Castelului Peleş, a primit pe întiul ministru Brătianu și printre altele i-a zis:

— Imi pare foarte rău că nu am murit înainte de acest războiu grozav!..

Cuvintele acestea arată cît de mult inima lui mare a fost atinsă de zbaterile acestui războiu, care atinge foarte dureros o inimă simțitoare și iubitoare de dezvoltări pacifice a popoarelor, a statelor.

Dzeu a voit să-l cruce de aceste suferințe mai departe, chemîndu-l pe plaiurile senine și pacifice ale vieții fericite de dincolo.

Aibă-l pe veci între dreptii și aleșii sei.

Noul Rege!

Indată ce s'a aflat de moartea Regelui Carol, guvernul a dat o Proclamație (cuvînt sărbătorese) către țară, în care vestește pe toți despre dureroasă întimplare, că întiul rege, întemeetorul Regatului român, a încetat dintre cei vii, — și în același Cuvînt chiamă pe toți Românii a se strînge cu credință în jurul Urmașului seu, și noului Rege!

Duminecă s'au servit slujbe Dzești în toate bisericile din Țară pentru sufletul răposatului Rege.

Iar la ora 2 d. a. Corpurile legiuitoare (dieta și senatul) s'au întrunit în ședință pentru a face înălțarea noului Rege în înalta sa chemare, și a-i primi jurămîntul pe Legile Țării.

În fața unei mese, pe care ardeau șapte lumini în 7 feșnice, între ele Crucea și Evanghelia, — stă Metropolitul-Primat al Țării și arhierii în ju-

rul lui, — cînd iată, în mijloc de adîncă tăcere, intră în sală, în doliu adînc, noua Regină Maria, cu fiicele sale Principele Elisaveta și Mărioara și Prințisorul Nicolae, primite cu „hurra!“ „trăiască Regina!“ de fruntașii țării. După ce se așează la locurile gătite lor, — în curînd președintele vestește adunării:

— **Maestatea Sa Regele!**

și atunci noul Rege intră, purtînd uniforma de general de infanterie cu epoletele în doliu, urmat de Prințul Carol. E salutat cu întreit hurra! Trăiască Regele!

Regele se așează în fața mesei cu crucea, evanghelia și sfeșnicele.

Ministrul-președinte îi dă în mâni o foaie de hîrtie pe care e scris jurămîntul. Regele ține foaia în mână stîngă, iar dreapta o așează pe sf. Evanghelia și rostește jurămîntul prescris pe legile țării și pe păstrarea drepturilor naționale și a întregirii hotarelor!..

Clipa e mișcătoare. Regina duce batista (năframa) la ochi. După rostirea jurămîntului, Regele sărută mâna Metropolitului. Apoi iscălește foaia de pe care a cetit jurămîntul, pecetluindu-l dară și prin iscălitura sa, — tot așa iscălește Metropolitul și Ministri și președinții Corpurilor legiuitoare, — apoi e dat să fie pus între hîrțile prețioase de stat.

După acestea Regele rostește vorbirea sa de urcare pe tronul țării, zicînd:

„Chemat prin grația (indurarea) lui Dzeu și voința națională, a fi urmașul marelui Intemeetor al Regatului român, care mi-a lăsat ca sfîntă moștenire credința și iubirea poporului român, — găsesc, în dragostea mea pentru acest neam, puterea de a pași fără șovăire pe calea pe care mi-o cere greaua mea chemare!..“

Făgăduiește a urma pilda aceluia care a știut duce țara spre o neîncetată propășire și a-și jertfi viața întreagă pentru dezvoltarea puterilor acestui stat.

E îndelung aclamat!

A rostit un luminat cuvînt Președintele dietei, apoi toată adunarea a aclamat cu strigăte însuflețite pe noul Rege!

*

— S'a dat un Ordin de zi (poruncă) către armată, vestindu-o despre aceea, că noul Rege a luat comanda cea mai înaltă peste ea.

Capii armatei au pus jurămîntul de supunere și credință față de noul lor stăpîn.

*

Mormîntul Regelui Carol.

Potrivit dorinței lui, Regele Carol va fi înmormîntat în frumoasa biserică dela Curtea de Argeș. Osemintele lui vor fi așezate în partea dreaptă a bisericii, în fața capetesmei, unde se păstrează Evanghelia cea minunată a Reginei, lângă mormîntul lui Neagoe-Vodă Basarab și a Doamnei Despina; cei cari au clădit înfița oară această minunată mănăstire nainte cu aproape 500 de ani. Acesta a zidit o dintru'nții, acesta a reparat-o din temelii, tot după tipul vechiu, dar și mai strălucită, și mai frumoasă. Amîndoi își odihnesc osemintele în aerul sfînt și pacinic al zidurilor ei.

Regina văduvă se va muta aci.

M. S. Regina văduvă Elisaveta, poetica Carmen-Sylva, nu se va

mai depărta din apropierea soțului seu iubit și prețuit... Ea se va muta cu locuința aci, la Curtea de Argeș, unde curtea regală își are vila (casa) sa. Aci voește să își trăiască restul vieții aproape de sfînta mănăstire, ajunsă și mai scumpă și mai nestemată Țării, prin cuprinderea în sinul său a rămășițelor pămîntești ale întiului și marelui Rege Carol..

Cită poezie, nobilă și duiosă, și în această hotărîre a reginei-poete.

Amănunte din testamentul Regelui Carol.

Cele 12 milioane ce a testat pentru scopuri de binefacere, Regele Carol dorește să se împartă așa:

3 milioane pentru înființarea unui orfelinat în orașul Craiova, pentru creșterea ficelor de ofițeri;

3 milioane pentru înființarea la București a unei Școli de meserii și industrie; —

apoi: pentru Fundațiunea Universitară, și pentru felurile lucruri de folos cari să se facă în orașele București, Iași și Craiova, și pentru alte orașe cari sunt reședinte de județ.

Castelul Peleş dela Sinaia, (zidit ce i drept de stat, dar dăruit ca proprietate Regelui Carol), îl lasă urmașului seu Regelui Ferdinand dar până trăește Regina Elisaveta, folosința e a ei.

Deși catolic, — Regele Carol dorește ca la înmormîntarea Sa, să iee parte vie, servind, și biserica gr. or. română, pe care a iubit-o și a respectat-o.

Lupta cu Sîrbii.

Durează încă. Armatele noastre sunt, cea mai mare parte pe hotar sîrbesc și acolo strîmtorează armatele sîrbești cîte mai sunt O altă parte lucrează la curățirea Bosniei și Hertegovinei de Sîrbii furișati acolo.

Despre aceste lupte cele mai nouă telegrame ofici-oase spun următoarele:

Budapesta, 13 Oct. — Ziare din Sofia (Bulgaria) vestesc, că au primit știri dela vestitorii lor din Niș (Sîrbia), că armata a 4-a sîrbească care la Vișegrad, în Bosnia, a suferit înfrîngere grozavă, — a avut acolo perderi uriașe! Sîrbii au scăpat numai cu fugă mare și neregulată peste hotar și cu adevărat decimați (zăciuiți) au ajuns la ei acasă.

Și starea armatei sîrbești ce se ține în fața celei austroungare la Krupany (în Sîrbia, dela Vâljevo spre hotarul Bosniei), e desnădăjduită.

Armatele sîrbești cele în retragere, se adună spre hotarele bulgare.

Niș, 13 Oct. — Oștile sîrbești s'au retras de sub înălțimile ce încungiuă orașul Serajevo, — în fața ofenzivei (atacării) armatelor austro-ungare.

Lupta în Belgia.

După căderea Antwerpen-ului, trupele belgiene și engleze aflătoare în Antwerpen, au fost în parte urcate pe corăbii spre a fi mintuite de prinsoare, iar o parte s'a tras spre hotarul francez, spre a se uni cu oștile franceze. Germanii însele au simțit mișcarea și au alergat în calea lor și le au pus pedeci a și ajunge ținta. Așa acele trupe s'au oprit la orașul Gent, unde li-s'au trimis apoi ajutoare franceze și engleze dinspre Ostende (oraș belgian pe țărmul mării). Despre asta iaca ce spune o telegramă mai nouă:

Viena, 13 Oct. — După știri din Amsterdam, Englezii au dat jos pe țărm la Ostende trupe noue de marinari; Francezii și au trimis și ei trupele lor marine, care stau acum înainte de orașul Gent.

Aci, după cum se vede, se va da o nouă luptă cu Germanii.

O știre din Köln spune, că au și avut loc lupte la Gent, cu noroc schimbător.

Multe din oștile belgiene și engleze aflătoare în Antwerpen, au trecut în Hollanda (țara vecină lor) și acolo au fost desarmate. Așa au scăpat de prinsoarea germană.

Grosul armatelor germane liberate dela Antwerpen, se va arunca acum asupra Francezilor.

Lupta cu Rușii.

Cu Rușii se dau acum lupte pe patru cîmpuri de bătae:

1. În Prusia răsăriteană (ținutul Lyk).
2. În Rusia.
3. În Galiția și
4. În Ungaria.

Despre luptele Germanilor cu Rușii în Prusia răsăriteană nu s'au dat, decît următoarele știri:

Stokholm, 12 Oct. Și știrile oficiale rusești recunosc că Germanii prin stricarea podurilor au împiedecat înaintarea Rușilor în Prusia răsăriteană, prin ținutul Lyk.

Berlin 12 Oct. — Toate atacurile armatelor 1 și 10 rusești îndreptate împotriva trupelor noastre din Prusia

răsăriteană, au fost respinse în 9 și 10 oct. Incercarea Rușilor de-a ne încungiuă venind din spre Schizwindt, a fost zadarnică și în lupta aceasta am luat vre-o 1000 de prinsoneri.

In Rusia.

Germanii spre Varsovia și Ivangorod.

Berlin 12 Oct. — În Polonia de miază-noapte trupele noastre au ajuns la riul Vistula. Lîngă Groieț din jos de Varsovia am luat vre-o 2000 de prinsoneri din corpul de armată al 2-lea din Siberia

Știrile despre învingerile Rușilor la Augustov și Suwalki, sunt scornituri.

Viena, 12 Oct. — „Tagesspost” din Graț scrie: În Rusia trupele germane înaintază tot mai mult. O parte a trupelor a trecut peste riul Vistula, în mai multe locuri.

Înaintarea trupelor germane către Ivangorod, e în curgere.

In Galiția.

Știre oficioasă dată în 12 Oct.

Trupele austro-ungare atacînd în repetite rînduri, au ajuns învingătoare pînă la riul San.

Scăparea cetății Przemysl a a reușit. Atacăm rămășițele trupelor rusești, cari au impresurat cetatea, spre miază-noapte și miază-zi de Przemysl.

Jaroslau și Lezajsk sunt în mîna noastră.

Dela Sieniava se retrag trupe mari rusești.

Spre răsărit dela Chirov, de asemenea înaintăm.

În Polonia rusească a fost zadarnică încercarea trupelor rusești de-a trece Vistula spre miază-zi de Ivangorod.

Höfer
substit. șef. stat maj.

Retragerea Rușilor în Galiția.

Viena 12 Oct. — Retragerea Rușilor în Galiția și la miază-noapte de riul Vistula, ține încă.

Trupele austro-ungare și germane urmăresc într'una pe Rușii cari se retrag.

În mai multe orașe, cari înainte cu cîteva zile erau încă în mîna Rușilor și sub administrație rusească, deregătoriile noastre s'au reîntors la lucru. Locuitorii refugiați de asemenea se întorc la vetrele lor. Deregătoriile vestesc, că Rușii s'au purtat cinstit cu locuitorii.

Asaltul cetății

Przemysl.

Viena 12 Oct. — La asaltarea cetății Przemysl, Rușii au avut pierderi uriașe. Încă în zilele cele din tîi s'au aruncat cu toată vehemența asupra forturilor cetății, dar atacul acesta puternic, care a costat pe Ruși cam vre-o 15.000 de oameni, n'a izbutit. Comandantul armatei de asalt a fost silit să se mulțumească cu o asaltare mai domoală.

Armata noastră de apărare, sub comanda generalului Kuzmanek a încercat cu succes în mai multe rînduri eșiri bravuroase din cetate, atacînd în ciocniri sîngeroase pe Ruși și luîndu-le totdeauna mulți prinsoneri și muniție.

Că atacul Rușilor e slab și încet dela început, se atribue următoarelor împrejurări: 1. Timpul e urît, zi și noapte ploauă, de aceea, crescînd apele, transportul trupelor e foarte anevoios, iar pe drumuri țina e pînă în genunchi. 2. Colera, bîntue grozav între soldații ruși. 3. Lipsa de muniție. E aproape cu neputință să meargă cară încărcate cu muniție, prin marea asta de tină și noroi.

Țarul Rusiei la Ossowieț.

Petrograd, 11 Oct. — Vestirea oficioasă din 9 Oct. spune următoarele:

Țarul Rusiei părăsind ieri cartierul general al armatei rusești, a dat porunca să i se oprească trenul la Bjelostok. Țarul s'a dus în cetatea Ossowieț (la marginea Prusiei răsăritene).

Viena, 12 Oct. (oficioasă). Înaintarea repede a trupelor noastre spre riul San, a liberat Przemysl-ul din impresurarea Rușilor. Trupele noastre au intrat în cetate. Rușii, unde s'au împotrivit, au fost atacați și bătuți.

Viena 12 Oct. »Tagesspost« primește știrea: Dela Lancut spre miază-noapte, de Vineri începînd au fost ciocniri mai mari cu Rușii. Trupele noastre de acolo, înaintază spre Przemysl. Trupele rusești au întrerupt asaltarea cetății la frontul din spre apus al cetății Przemysl, trăgîndu-se încet napoi spre riul San, la miază-noapte.

Luptele în Ungaria.

Marmarossiget 13 Oct. — La Toronya lupta cu Rușii, e în curgere. Kászómező e recucerit. Nu e adevărat că

Nagybocsko e numai o ruină. Unele căsi e drept că sunt stricate, comuna e însă întreagă.

Refugiații din Marmarossiget încep a veni acasă.

Trenurile tot atît de încărcate sosesc, cum s'au dus.

Tribunalul, procuratura, poliția și oficiile dela comitat își fac slujba iarăși la locul lor. Prăvăliile încep a fi deschise. Au deschis cofetării și frizerii. Hrana e cam slabă.

Lupta dela Cîrlibaba.

Bistrița, 13 Oct. — O parte mică a trupelor noastre trimise împotriva Rușilor pe văile rîurilor Vișo și Iza, ajungînd la hotarul Bucovinei, a trecut prin Iacobeni spre Cîrlibaba, în Bucovina. Cînd au ajuns la Cîrlibaba, au întîlnit aici trupe rusești, cari tocmai se gătau de drum să între și prin partea aceasta în Ungaria. S'a încins o crîncenă luptă între ai noștri și Ruși, sfîrșitul căreia a fost învingerea și alungarea Rușilor. Lupta aici s'a dat între trupe mai mici de amîndouă părțile.

Ciocnirea dela Terebes-Fehérpatak.

Marmarossiget 13 Oct. — Trupele noastre au atacat rămășițele trupelor năvălitoare rusești, la Terebes-Fehérpatak (lîngă riul Tisa, nu departe de Marmarossiget) și le-a reușit a le fugări. Urmărirea Rușilor e foarte anevoioasă prin ținutul acesta cu totul nepotrivit pentru lupte.

Mai nou.

— Știrile de azi joi —

Huszt, 14 Oct. — Din comuna Repeny se vestește cu data de 13 Octobrie (Marți):

Zgomotul luptei dela Toronya (cu Rușii) se aude pînă aici. — Resturile de Ruși de aici au fost bătuți și s'au retras peste hotar.

Lonka, 14 Oct. — După rapoartele sosite, puterea de frunte a inamicului, care stă din cozaci și tunari, să adună în fugă la Raho (din sus de Maramaros-Sighet).

Viena, 14 Oct. — Ofenziva rusească în Prusia de sus, a fost împedată în înaintarea ei. Aici (sus în Prusia, unde e armata generalului Hindenburg) luptă 14 corpuri de armată rusești.

— Pe linia Galiției, Rușii își adună toate puterile spre Lublin. Aci se vede că au să deie lupta cea mare.

Din viața

Regelui Carol I.

Răpostul Rege al României, s'a născut la 8 April 1839, ca al doilea fiu al Principelui german Carol Anton de Hohenzollern-Sigmaringen. Când a fost de 18 ani a intrat în armata germană și când era de 20 de ani era sublocotenent (laintant) în acea armată, la artileria de gardă. Încă atunci, ca ofițer tiner, a făcut călătorii de studiu (de învățătură) prin Franța, Anglia, Spania și Africa, apoi a ascultat cursurile de istorie la universitatea din Bonn și la 1863, când era de 24 de ani, ajunsese locotenent (Oberlaintant) în regimentul 2 de Dragoni de gardă germani. În anul următor ia parte la războiul contra Danezilor și la întoarcerea din războiu, e numit căpitan de cavalerie, fiind abia de 25 de ani.

Peste 2 ani, în 11 Febr. 1866 se întâmplă în România înlăturarea din Tron al celui dintii Domn al României, Alexandru Ioan Cuza, cu care capii politici de pe atunci ai țării, nu se mai puteau înțelege, — căci Domnul Român prea voia să facă de-odată tot binele Țării sale și prea prăbușea așezemintele vechi putrede și rele înlocuindu-le, cu altele noue mult mai presus, și cari să grăbească înălțarea și întărirea noului stat România, contopit sub el din fostele principate Moldova cu Muntenia. Lumea l'a înțeles rău pe Domnul cu inimă mare pentru Țara sa, pe care a iubit-o mai mult decît toată tihna și mărirea sa și care voia să-o desbrace repede-repede de tot ce nu mai era potrivit vremilor sale!.. Pentru asta lumea l'a socotit de tulburător al „bunului“ mers și al „desvoltării“ țării, și l'a înlăturat din tron... El s'a retras, măhnit, dar fără murmur, ca omul cu sufletul liniștit că binele l'a voit și l'a făcut...

Atunci conducătorii politicii țării și-au căutat alt Domn, care să fie din neam strein din țară, ca așa să poată sta peste partidele vechilor familii domnitoare. Au poftit la tron pe contele Filip de Flandra, dar acela n'a voit să primească tronul român. Atunci au ales pe Prin-

cipele Carol, care veni în România, fiind în vîrstă de 27 de ani. Noul Domn a avut la început zile grele de domnie în cei dintii 5 ani i-s'a schimbat guvernul de 10-ori, adică abia sta un guvern o jumătate de an, altul un an, altul abia cîteva luni, și era trîntit de partidul contrar, și era o învălmășală politică de îl îngrozea, și el, om tiner și strein, nu avea încă vaza de lipsă, pentru a stăpîni valurile acestea neliniștite. Dar de pe la 1871 lucrurile se mai liniștesc, guvernele post sta mai îndelung la cîrmă și pot lucra mai mult și mai temeinic pentru binele țării. Se încep lucrările pentru a înzestra și România cu căi ferate, de care n'avea încă (căci abia atunci începuse peste tot zidirea lor în toată Europa). Dar chiar aceste căi ferate erau sădea de mal domnia Principelui Carol. Izbucnind războiul între Germania și Franța la 1871, în România lumea se împarte în două tabere, unii ținînd cu multă înflăcărare la Franța, și prigonind tot ce e nemțesc, pe cuvînt că Germanii vor să zdrobească gînta latină, prin nimicirea Franciei! Se fac demonstrații grozave în Țară contra Germaniei, care turtea la pămînt pe Franța, și contra a tot ce e nemțesc! Și fiindcă noile căi ferate erau să se facă cu bani nemțesci, (căci în Țară nu se aflau atîta cîți trebuiau), lumea huiduia guvern și Domn, cari, vor să bage țara în sclăvia Nemților! — Și fî o tulburare și o răsturnare mare în toată țara. Chiar în dieta țării se deteră încăerări grozave în jurul acestui lucru, unde guvernul voia să descurce cumva treaba cu banșerii germani cari aveau acțiunile liniilor ferate. Propunerile cit de cit priincioase Germanilor, erau lovite în cap și prin ele, în Principele Carol, care ceruse spriginul banșerilor germani. Demonstrațiile din oraș tot așa nu-l cruțau. La un banchet apoi, dat de Germanii din București la ziua numelui Impăratului Wilhelm I al Germaniei, conzulul german al Prusiei fu huduit și bătut de lumea din stradă, — și cu el tot ce e nemțesc!

Din toate astea Principele Carol își văzu domnia sa zdruncinată și el chemă la sine pe 2 fruntași ai țării (locotenența domnească) și le arată hotări-

rea sa, de — a părăsi țara și domnia. Le dă napoi puterea care din mîna lor i-a venit... Dar cei 2 fruntași se împotrivesc cu tărie și stăruie ca Principele să rămînă în tronul țării, că ei vor face ordine și-l vor scuti de ori-ce primejdie! Principele primește să mai încerce dară. Numește în fruntea trebilor țării pe Lascar Catargiu, unul din cei doi locotenenți domnești, și acesta face de fapt rînduială cu mîna tare, timp de 5 ani de zile! E întiiul guvern care stă așa de mult timp la putere, și aduce în mai bună ordine și gospădăria țării și toate.

La 1876 simțindu-se apropierea războiului între Rusia și Turcia, Domnul Carol chiamă la conducerea Țării pe Ioan C. Brătianu, capul celui alt partid politic, al liberalilor, — asta pentru cuvîntul de a avea în zilele grele, liniștea de lipsă în țară. Partidul din împotrivire chemat la putere, se liniștește, cel ce a fost pîn'aci la putere, retrăgîndu-se, rămîne totuși încă mult timp liniștit, și așa e liniște peste tot în țară.

Cu noul guvern Domnul Carol face apoi marele războiu al neatîrnării, care îl încunună cu o glorie netrecătoare și care îl înalță în vază și greutate, îi întărește brațul și dă strălucire tronului lui, pe care la 1881 se urcă ca *Rege*, din „Principe“ ce era.

De aci încolo viața lui e toată un cîntec sfînt închinat muncii de întărire a temeliiilor pe care e așezat *Regatul* seu. Acesta și merge din treaptă în treaptă, întărindu-se întru toate. Își regulează gospodăria, lucrează la întinderea învățămîntului, se aduce armata în ordine tot mai bună; se fac drumuri tot mai bune, căi ferate tot mai multe, înfloresc negoțul, se întărește cultura, sporesc toate, așa că la sfîrșitul domniei Regelui Carol, cel ce ar asămăna pînă în amănuntele ei țara de azi cu țara pe care el a aflat-o cînd a mers în ea, — ar rămînea uimit, izbit de grozava ei înălțare! Iar părea România de azi, cu ale ei așezeminte, armată, cultură, trenuri, porturi, corăbii, etc., o alee (grădină de paradă), a unui craiu, pe lîngă grădinața săracă, împrejmuită cu gard de spini, a unui țăran din vecini.

De domnia Regelui Carol se leagă amintirea întemeerii multor așezeminte și lucrări foarte prețioase, ca: întemeierea Academiei Române (cea mai înaltă însoțire a învățaților neamului); înființarea portului de mare Constanța, legat de inima țării prin calea ferată ce trece Dunărea pe minunatul „Pod Carol I“; întărirea Bucureștilor cu un briu de forturi ce îl fac aproape peste puțină de cucerit; întărirea hotarelor spre Siret (cătră Rusia); el a făcut să se publice, pe cheltuiala sa, cel mai mare Dicționar al limbei române, „*Magnum Etimologicum*“ început de învățatul Hașdeu. El a făcut „*Fundațiunea universitară Carol*“, azi așezată în un măreț palat în fața Palatului Regal. Acolo se află cea mai bogată bibliotecă (adunare de cărți) pentru cultivarea tinerimii universitare. Se găsesc acolo toate cărțile de știință și de literatură aleasă, din toate limbile culte, — și stau la îndemînă tinerimii, să meargă și să le cetească în sale strălucite și plăcute, culegînd știința din ele și luminîndu-se.

De numele seu să leagă rezidirea din temelii a celei mai frumoase biserici ce o are Țara: Mănăstirea de Argeș, în care Regele va și fi așezat spre odihnă de veci, alături de vechiul Domn al Țării, Neagoe-Vodă și de Despina-Doamna.

Și toată înălțarea și înflorirea Țării în cea din urmă jumătate de veac, măresc strălucirea numelui Regelui Carol.

Lupta din Franța.

Din Franța nu ni se prea dau de cîteva zile știri. Asta înseamnă că suntem în pregătirea unei lupte mari, încordate, hotărîtoare! Armata germană din Belgia, ajungînd, după căderea Antwerpenului, liberă, va lăsa în Belgia numai gloate mai puțin însemnate, pentru ținerea ordinei în țară, iar oștile mai regulate, voi-nice, se vor arunca acum cu toată puterea asupra armatelor franceze, spre a duce la un sfîrșit lupta cea care ține acum de acuzi șase săptămîni nehotărîtă. Mergerea trupelor germane din Belgia

— peste 200.000 de oameni, — în ajutorul celor din Franca, e socotită ca hotărâtoare.

Prin întărirea sa cu aceste oști, armata germană se crede că va ajunge mai presus de cea franceză și o va putea răpune în scurtă vreme.

— Tunurile grele germane cari erau opăcite în jurul Antwerpenului, — vor fi acum duse spre cetățile franceze Verdun, Toul, Belfort. Să scrie că împresurarea Belfortului și bombardarea lui, e în ajun.

Incolo de pe uriașul front de luptă, nu sunt decât prea puține știri. Se vede că fiecare parte acum se pregătește de încăerarea cea mare, pe viață și pe moarte!

Berlin, 12 Oct. — Dela Lille spre miazăzi, cavaleria noastră (germană), a bătut de tot o divizie franceză, iar la Hazbrouck a făcut stricăciuni grele altei divizii de călăreți francezi.

Luptele dela miazăzi n'au dus încă la o hotărâre.

*

Iarăși bombe asupra Parisului.

Paris, 12 Oct. — Azi doue mașini de zburat germane au trecut iarăși pe deasupra Parisului. Zburătorii de pe ele au aruncat 20 de bombe de dinamită asupra orașului. Cele 20 de bombe au omorât trei oameni ce treceau pe uliță și pe 14 i-au rănit.

O bombă a căzut pe marea biserică »Notre-Dame«, dar aceea n'a luat foc (n'a explodat).

Mașini de zburat franceze au luat la goană pe cele germane.

Cetatea Przemysl.

o descriere a cetății și însemnătatea ei.

Lupta cea mare în Galiția s'a început de nou, și ea se dă de data asta în jurul cetății Przemysl, care e așezată înima liniei de bătaie a armatelor austrougare. Cetatea a fost împresurată de Ruși și ei au început a o bate cu tunurile, — dar au suferit cumplite pierderi în jurul ei, căci Przemyslul e una din cele mai bine întărite cetăți azi în Europa. De aceea credem a fi de folos să dăm și noi cititorilor o descriere a acestei însemnate cetăți.

Przemysl este socotit ca cel mai însemnat punct strategic al apărării Galiției contra Rusiei, atit prin așezarea sa centrală (la mijlocul țării), cit și prin locul bun de apărare pe care se află, și prin garnizoana (armata) însemnată, îngrămădită aci chiar și în timp de pace.

În vremile de demult, înainte ca cetatea aceasta să fi fost ruptă din pământul Poloniei și trecută sub stăpânirea Austriei, era inconjurată de ziduri puternice cari stăpâneau toate împrejurimile. Lăsată în părăsire cităva vreme, ea a fost întărită puternic după războiul franco-german, și astăzi austriacii au într'insa un sprijin de mare preț, un sprijin hotărâtor.

În afară de însemnătatea sa militară, Przemysl este însemnat și prin așezările din împrejurimi, de o frumusețe adevenitoare.

Fostă pe vremuri reședință (oraș cu scaunul domnesc) a unui Principat, acum e reședința județului, este în acelaș timp și scaunul episcopatului romano-catolic, a cărui catedrală clădită în 1460 a fost reconstruită și mărită între 1730 și 1744, cit și a episcopului greco-catolic, a cărui catedrală e din 1784.

În partea de miazăzi-răsărit a cetății se găsesc ruinele castelului clădit de Casimir cel Mare, și de pe înălțimile căruia se poate vedea un ținut încântător, în farmecul căruia riul San își are partea sa.

În 1842 castelul acesta ajunsese locul de pelerinagiu al trecătorilor, iar în 1867 primăria orașului l'a restaurat.

Dela Przemysl duce un drum de fier la granița Ungariei, drum pe unde privirea trecătorului este mîngaiată de vederi strălucite de frumoase, la trecătoarea Lupkow.

Ca stațiune militară (garnizoană) Przemyslul are în timp de pace 13 batalioane de infanterie, 3 escadroane de cavalerie (călăreți), 11 batalioane de artilerie (tunari) de cîmp, 3 batalioane de tunuri de cetate, și 1 batalion de pioniri.

Așadar și în timp de pace e garnizoană (stațiune militară) puternică, iar azi, în timp de războiu, are de trei-ori pe-atîta armată.

E încungiurată cu mai multe briuri de forturi (redute, întă-

rituri) și apoi din afară de forturi, cîmp întred de drot dințat prins pe stilpi mici, împedecă apropierea cailor și a oamenilor, — ba în anumite puncte, pe unde e mai vădit că se va apropia inamicul, cîmpul întreg e subminat, adecă sint așezate în pământ „mine“ (bombe de dinamită) cari iau foc atunci cînd oastea inamică a călcat acel loc, și zvîrle în văzduh făcîndu-le tot țandări, oștile ce au înaintat peste el.

Pe un astfel de tărîm subminat au înaintat Rușii zilele trecute și minele (bombele) luînd foc, au aruncat în văzduh armatele rusești, potopind ci-că la 15.000 de oameni!

În jurul acestei cetăți foarte tari, Rușii avînd pierderi grele, s'au retras de sub zidurile ei și se duc napoi spre Rusia, unde se vor da luptele grele.

NOUTĂȚI

Procesul ucigașilor Principelui Ferdinand, — a căror bombă criminală a fost schinteia care a dat foc edificiului întregii Europe, — a început a se desbata înaintea tribunalului din Serajevo.

Douezeci și patru de inși stau pe banca acuzaților, ca învinuți a fi părtași ai ferosului omor, celui cu urmări așa de grozave.

În șirul întii stă în fața judeților Princip Gavriilo, cel a cărui doue gloanțe au ucis perechea regală. Lingă el Cabrinovici, cel care a aruncat întiul bomba, dar n'a nimerit.

Vina ce e ridicată asupra lor este: tradare (vînzare) de patrie, care se pedepsește cu moarte, ori apoi cu închisoare grea dela 10—20 de ani, întrucît criminalul n'ar fi fost trecut de 20 de ani, cînd a săvîrșit crima.

În ziua întiie Cabrinovici a povestit toată istoria complotului (planului lor ascuns), arătînd că a fost încurajat și ajutat de persoane dela conducerea societății „Obra-na“ sîrbească. Cabrinovici s'a lăudat și cu aceea, că în April, înainte de atentat, el s'a înfilnit și cu Alexandru, Principele de coroană sîrbesc, care a stat cu el de vorbă. Despre ce a vorbit, nu spune.

Pertraclarea e în curgere. Vom aduce încă amănunte.

Lățirea de știri false va fi pedepsită. Ministerul reg. ung, de justiție printr'o ordonanță (poruncă) ministerială vestește că va pedepsi ca vină, iscodire sau răspîndire de știri false.

Toți cari se fac vinovați de această vină se vor pedepsi cu închisoare pînă la 14 zile și cu gloabă în bani pînă la două sute de coroene.

Punctele poruncii acesteia sunt următoarele:

1. Acela care inventează sau răspîndește privitor la război știri false,

2. care spune că a urmat moartea, rănirea, sau prinderea vreunui soldat, fără ca aceasta să se poată dovedi;

3. care iscodește sau lățește astfel de știri, cari ar putea înspăimânta populația, —

toți vor fi declarați vinovați de aceasta greșală oprită, a cărei judecare cade în dreptul deregătorilor administrative, instanță de poliție.

Spre știre.

— Abonaților la numărul de Lunia —

Facem cunoscut, că numărul de Lunia a fost cel din urmă ce s'a mai trimis acelor abonați ai noștri la numărul de Lunia, cari au trimis 1 cor. 50 fil. pentru acele foi pînă la 1 Octob. (v.), iar pentru Octob.—Nov.—Decembre n'au trimis încă renoirea abonamentului.

Aci credem de lipsă o mică lămurire:

La începutul scoaterii acestui număr de Lunia, am statorit prețul lui în 1 cor. 50 fil. pe abia 2 luni și ceva, — iar acum am scăzut prețul acuși la jumătate, întrucît dăm acest număr de Lunia cu numai 1 cor. 20 fil. timp de trei luni de zile.

Asta e a se înțelege așa: La început avînd abonați (înainte plătitori) puțini la acest număr nou, cheltuielile de scoatere a lui, se împărțeau pe mai puțini părtași, și așa trebuia să le socotim partea mai scumpă, ca să iasă cheltuiala. Acum, că și abonații la acest număr au mai sporit, putem scădea partea unuia fiecăruia, căci mulți, punînd la olaltă și sume mai mici, tot iese socola. La început abia tipăream 2000 de foi Lunia, azi tipărim aproape 5000, și de aceea le putem da mult mai ieftin și pe timp mai îndelungat, în asemănare cu abonamentul cel dela început.

Totuși nu-l putem da așa de ieftin, ca, de pildă, numărul de Joia, cu care, pentru 1 cor. 25 fil. (cît se vine pe 3 luni), dăm și „Foia Interesantă“, și tot ne iese socola. Cest de Lunia e, în felul seu, scump, pe lingă cel de Joia.

Dar asta de ce e așa? Pentru că numărul de Joia trece în peste 12.000 exemplare, iar cel de Lunia abia se apropie de 5000.

Cînd și la numărul de Lunia vor spori abonații în măsură ce să apropie pe cel de Joia, — vom scădea și mai mult prețul și la acest număr.

— Rugăm drept aceea, cei cari ați avut acest număr, să grăbiți a-l abona acum mai departe pîn' la sfîrșitul anului, — ba a îndemna și pe alții, pe cîți au numărul de Joia, a-l abona și ei, cu toții, — căci așa apoi, cu ajutorul lui Dzeu, dela Anul Nou

Incolo, vom putea face o nouă scădere a prețului numărului de Lunia.

— Cel ce, scumpindu-se a da 40 fil. pe lună (abia atît se vine, cum dăm foaia cu 1 cor. 20 fil. pe 3 luni), nu-și abonează și acest număr de Lunia, se lipsește de știri adesea foarte însemnate, fără de care nu poate pricepe todeauna și deplin, știrile din numărul de Iolai! Căci, precum vedeți, noi și numărul de Luni îl facem așa de îngrijit și de sine stătător, ca și pe cel de Joia și în cel de Joia nu putem repeta încă odată știrile de Lunia.

Moarte. Din privilegiul morții, fiicei lor Steluța, întimplată în 11 Oct. n., părinții Ludovica și Gavriil Todică din Geoagiul-de-jos, au dăruit: 10 cor. Secției industriale a Reuniunii Economice din Orăștie, și 10 cor. Fondului ziaristilor români dela noi, drept răscumpărare a cununei și anunțurilor.

Dzeu să mîngăie pe întristații părinți.

Tunuri iaponeze în armata franceză.

Berlin, 12 Oct. — După știri aflate aici din Paris, Japonia a pus la îndemina comandei de artilerie franceză, o parte a tunurilor sale pe care le avea comandate în fabrica franceză de tunuri numită „Creuzott“, dar fiindcă acele tunuri se fac după instrucții osebite iaponeze, după un recept anume al lor, — Japonia le dă numai cu învoiala, că acelea au să fie purtate și cîrmuite de tunari iaponezi.

Această știre, deși se dă din Berlin, are lipsă de întărire încă, de e aievea ori numai vorbă, — căci asta ar fi un lucru ce nu răspunde făgăduinței pe care Japonia a făcut-o față de guvernul din America de Nord, de a nu se amesteca în războiul european, decît pînă unde ține zona apelor răsăritene.

Iar de-o fi totuși așa, apoi „condiția“ japonezilor, că numai tunari de-ai lor se umble cu aceste tunuri ale lor, — nu e decît o șiretenie! Prin asta Japonia vrea să acopere faptul, că ea voește să-și trimită oamenii sei în acest războiu, — deocamdată în arma artileriei (la tunari).

Mai încolo va căuta alt nod în papură de-a trimite colo ori colo și altă armată, — precum se tot zvonește că va trimite ori că a și trimis.

Germanii se arangează în Belgia.

Germania are cea mai mare încredere în biruința cea de pe urmă a armelor sale, — și de aceea, acolo unde a pus piciorul ca cuceritoare, începe a cîrmi partea de țară cucerită, după rînduile din Germania.

Azi Belgia este aproape întreagă căzută în mâinile Germanilor. Și nici n'au aceștia de gînd să mai iasă din ea în curînd.

Mai nou se vestește din Brusselsa, capitala (orașul cu scaun domnesc) a Belgiei, că stăpînirea germană a făcut cunoscut prin placate, că oamenii sunt datorii a primi în negoțul dintre ei și banii germani, — anume marca germană (ban ceva mai mare ca o coroană), au să o primească în preț de 1 franc și 25 bani.

Cel ce se va codi a primi banii germani, va fi pedepsit aspru!..

Nou!

Dela 1 Octobree pînă la Anul-Nou

— așadar 3 luni de zile —

dăm »LIBERTATEA« cu următorul preț:

Numărul de Joia, cu „Foaia Interesantă“ împreună, cu **1 cor. 20 fil.**

Numărul de Lunia, dela 1 Oct. pînă la Anul-nou, iar cu **1 cor. 20 fil.**

Cel-ce dară, neavînd foile noastre, voește a intra ca abonat (nainte plătit) nou, să trimită **cor. 2.40** și va primi foile de acum pînă la Anul-nou tot **de 2-ori pe săptămână!**

— Rugăm cetiți această vestire și altor cetitori din sat, cari nu au azi aceste foi!

Casette de

hîrtii de epistolă

cu inscripția românească:

„VIORELE“

și

„LĂCRĂMIOARE“

se găsesc la

„**Librăria Dr. S. Bornemisa**“

în Orăștie (Szászváros).

CAUTĂM

vînzător pentru »**Libertatea**« în Alba-Iulia! Vinde cîte 300 din fiecare număr. Are cîștig frumos.

2 învățăcei

se primesc în franzelăria (chiflăria) subscrisului.

Etatea dela 14 ani în sus.

Petru Moșă,
franzelar în Blaj,
(Balázsfalva).

2-3 (1430)

Nr. 6039—1914
conzist.

Publicare de licitațiune.

Pentru exarîndarea vămii tîrgului din orașul Blaj, și din comuna Mănărade, să va ține licitație publică în Blaj la 30 Noemvrie st. n. 1914 la 11 oare a. m. în cancelaria advocațională arhidiecezană.

Dreptul, aparținător fondului Catedralei, de a culege vama tîrgului din Blaj și Mănărade, să va esarînda pe trei ani succesivi din 1 Ianuarie 1915 începînd

Prețul de strigare este 6000 coroane.

Condițiile de licitare și esarîndare să pot vedea în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Cei ce voesc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 600 coroane în bani gata, ori hirtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris, pînă la terminul de mai sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lingă acludarea vadiului amintit și pe lingă declarația, că oferentul cunoaște condițiunile de licitare.

Blaj la 3 octomvrie 1914.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(1132) 2-2.

Nr. 6039—1914
conzist.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarîndarea podului cu drept de vamă dintre opidul Blaj și comuna Veza și a celui din capătul din jos a satului Blaj, adecă a podurilor de vamă de peste Tirnava-mică aparținătoare Domeniului Metropolitan gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș se va ține licitație publică în Blaj la 30 Noemvrie 1914 la 11 ore a. m., în cancelaria advocațională arhidiecezană.

Podurile mai sus amintite, să vor esarînda pe trei ani succesivi dela 1 Ianuarie 1915 începînd.

Prețul de strigare este 4200 coroane.

Condițiunile de esarîndare se pot vedea în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Ceice doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 420 coroane în bani gata, ori hirtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris pînă la acel termin să vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lingă acludarea vadiului de mai sus și pe lingă declarația, că cunosc condițiile de licitare.

Blaj la 3 octomvrie 1914.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(1432) 2-2.

Numeri singuratici din „Libertatea“

găsiți spre vânzare, atât din foile de Joia, cât și din numărul de Lunia (cel de războiu), în următoarele orașe, la următorii vânzători ai foilor noastre:

Prețul unui număr e totdeauna **10 fileri.**

O aflați în:

BLAJ, la »Librăria Seminarială«.
BRAD, la negustorul român Ioan Cutean.
HUNEDOARA, la negustorul român N. Țintea
GHIOROC, la negustorul român M. Butariu.
BAIA-DE-CRIȘ, la negustorul român Rom. Coțoiu.
SIBIU, la traficele: Hermine Frank și Németh László.
ORADEA-MARE, la Librăria Hegedüs (Rákoczi ut. 5).
În ALBA-IULIA, — căutăm vânzător.
FĂGET, la negustorul român Aug Oneșan.
» » » » George Barbu.
HAȚEG, la negustorul român B. Popovici.
SELIȘTE, la negustorul român N. N. Țintea, Ssor.
LUGOJ, la Librăria românească »Minerva« G. Țăranu.
CRIȘTIOAR, la comerciantul Vágzsina Imre.
VINȚUL-DE-JOS, la Filiala »Ardeleana«.
ABRUD, la vânzătorul de foi I. Tengher
VÎRȘET, la prăvălia Amalia Kirchner,
ȘOMCUTA-MARE, la Însoțirea creștină de Consum.
BEIUȘ, la Librăria românească »Doina«.
DOGNECIA, la dl G. Dumitru.
TURDA, la »Librăria Poporală« I. Pescariu.
LIPOVA, la vânzătorul de foi Schmolter Antal.
BRAȘOV, la Librăria rom. I. Chiroiu.
ILIA, la societatea comercială românească »Libra«.
ȘUGAG, la negustorul român Nic. Ștefan.
DOBRA, la banca „Grănițerul“
CÎMPENI: la comerciantul român Dumitru Iclozan.
MEDIAS: la Librăria G. Reisenberger.
ORĂȘTIE: la Librăria Dr. S. Bornemisa și com. N. Nicoară

În CARANSEBEȘ, la com. rom. Petru Lepa.
» » » » » » „Librăria Diecesană“!
BĂIȚĂ, la comărc rom. Ioan Beiea.
GEOAGIU-DE-JOS, la banca »Geogeană«.
CLUJ, la tipogr. »Carmen« P. Barițiu, Str. Francis Iosif 58.
TICVANUL-MARE, la com. rom. Vasile Iorgovan.
TIMIȘOARA, la trafica Lazarovics Georg.
REȘIȚA, la comer. Weiss Adolf.
ALSÓKÖVES, (comit. Arad) la com. rom. G. Moldovan.
SERAJEVO, la librăria Nissim A. Cappon.
MOSTAR, la trafica Mustafa M. Cistic.
ZLATNA, la dl Stefan Corpade.
LIPOVA, la vânzătorul Alexandru Seleşan.
TOPLIȚA-ROMANĂ, la comerciantul român Ioan Stanciu.
COHALM, la factorul postal Nicolae Spornic.
CAPOLNOC-MĂNĂSTUR, la măestrul cojocar George Popp.

In aceste locuri căutați „LIBERTATEA“ Marția și Vinerea.

In toate aceste locuri se află de vânzare și revista literară „COSINZEANA“ dela Orăștie, cu foarte numeroase chipuri dela războiu. — Un număr din „Cosinzeana“, 20 fl.

Alți negustori, cari ar dori să vîndă foile noastre, — să se înștiințeze. Au cîștig frumusețea dela vânzarea lor.

Primul depozit român

de **PIANE, PIANINE**

și **ARMONIURI**

T. Popovici, Sibiu, strada Cisnădiei 7, —

se recomandă on. public român cu fabricate exclusiv bune, cu cari s'a aprovizionat pentru on. public muzical.

Prețuri mai ieftine ca oriunde! Impachetare și transport gratis! Plătire și în rate convenabile.

Ca Român și specialist, proprietarul depozitului, roagă publicul nostru de pretutindeni, să-l onoreze cu încrederea sa.

Comandele să se facă din bună vreme pentru ca să poată fi rezolvite la timp. 1392/21-50

„Tipografia Nouă, I. Moța“

din Orăștie (Szászváros)

este una din cele mai bogat provăzute cu tot felul de material pentru tipar. E în stare a tipări broșurile cele mai fine, cu clișee întretesute în text, — apoi ori-ce tipărituri pentru privați, ca: invitații, anunțuri de logodnă, de cununie, cărți de vizită, afișe (placate), reclame, etc. — Pregătește tipărituri pentru bănci și cărți pentru bănci.
În posesiunea unei mașini ce tipărește în două colori de-odată, poate pregăti: invitații, reclame, ș.a., în două colori!, etc. — Tipărește ziare, reviste, broșuri, cu totul moderne cu gust arangeate și tipărite.
— În »TIPOGRAFIA NOUĂ« se lucrează cu 6 mașini: una plană, una dublă (lucrînd cît două plane de-odată), una tipărind în două colori de-odată, o mașină americană pentru lucruri mărunte, una de perforat și una de tăiat. — **Serviciu repede — Prețuri mai ieftine ca aiurea!**

Adresați-vă cu încredere, în ori-ce trebuințe de tipărituri, la:

„Tipografia Nouă I. Moța“
(Tipografia foii »Libertatea«)
în ORĂȘTIE (Szászváros).

Frizer nou în Orăștie.

Fac prin aceasta cunoscut onoratului public din loc și jur, că mi-am deschis în Orăștie, în drumul țării, lângă prăvălia dlui Corvin, (în fosta prăvălie Jurkovits):

BARBIERIE și FRIZERIE,

arangeată modern și condusă de mine, după ce am praxă îndelungată în țară și străinătate!

Rog onoratul public, inteligența și popor, din loc și jur, a mă cerceta cu încredere

Cu stimă:

Filip Schiopu, friser.

(o)

THE NATIONAL BANK OF THE REPUBLIC, Chicago, Ill.

Capital și surplus 3 milioane de dolari.
Fonduri peste 30 milioane de dolari.

Singura mare bancă de stat în West, cari își are secție românească.

După depuneri solveste 3% interese.

Trimiteri de bani prin telegram **gratis** 500 coroane

ori sume mai mari trimitem prin telegram fără vre-o suprasolvire, iar banii în ziua următoare îi plătim în țara veche.

Spese pentru telegram nu luăm!

Noi nu numai că promitem, ci banii în ziua următoare îi și plătim primitorului, pentru-că noi banii îi trimitem de-adreptul din Chicago cu telegram. — în vreme ce banii trimiși prin alți bancheri sunt pe cale cu posta la New-York, noi i-am și plătit deja în țară — Trimiterile prin postă, mulțumită unui mod până acum necunoscut, îi plătim în țară cu 4—5 zile mai repede ca ori-și-cine altul. — Cearcă și te vei convinge. — După fiecare trimitere, dăm fiecăruia rețepsul postal original din țară. — Cere coala de trimitere (maniorcă).

THE NATIONAL BANK OF THE REPUBLIC

(0000) 18—

39 So. La Salle Str. Cornel Monroe, Chicago, Ill.

(Vis-à-vis de Consulatul Austro-ungar).

„Cele mai frumoase!”

Așa să chiamă volumașul de poezii populare scoase acum de sub tipar de „Librăria Națională” dela Orăștie, poezii aiese de dl Seb. Bornemisa, redactorul revistei „Cosinzeana”.

Cel cărora vă plac poeziile populare (și la toată lumea plac pentru farmecul din ele!), cumpărați-vă această cărticică de poezii populare și veți avea o neîncetată plăcere cetindu-le, căci ele sunt într'adevăr, cum le spune titlul cărții: „Cele mai frumoase”!

Prețul 60 filleri, trimise franco.

Pentru americani.

Anul I. II. și III. din „Bobirnacii” dînd cîte un volum de 100 pagine, cu mii de glume, umor, satiră, — foarte producătoare de haz, — le avem legate în volume deosebite, pe care le vindem cu 35 cenți unul, trimis franco recomandat la America.

Administrația „Libertatea” în ORĂȘTIE (Szászváros) sau la Librăria Națională, tot aici.

Redactor resp. Ioan Moța.

„Atelierul de țesături și cusături românești” din Orăștie (Szászváros)

dă împrumut:

pentru serate și baluri: *porturi femeiești*: de Orăștie, Pădureancă și Tulgheș, pentru taxa de folosință a costumului cor. 10 — plus spesele de porto. *Costume de Călușeri* pentru taxa de folosință a unui costum cor. 5 — plus spesele de porto.

Are de vînzare:

costume complete port de Tulgheș à cor. 100 —
costume complete port de Orăștie à cor. 160 —
costume complete port de Pădureancă à cor. 120 —

Primește comande de tot felul și execută după modele din Atelier.

(1134) 16

Podoaba de casă, frumoase și ieftine.

Potrete colorate pe sticlă și așezate în cadre frumoase, după ori-ce fotografie bună sau clișeu

Icoane lucrate pe sticlă în motive românești, cu sîdef și

„BANCA DE ASIGURARE” — cea românească —

dela SIBIIU, zisă: »BANCA GENERALA DE ASIGURARE« — face cunoscut marelui obște românești, că în aceste zile grele și pline de primejdii, primește asigurări nu numai contra pagubelor *de foc, de grindină* (baterea pietrii), contra spargerii, etc., — ci și

asigurări asupra vieții

și anume așa, că contractul are putere și pentru timpul de războiu. Plătește adecă — potrivit condițiilor (legătuielilor) din contract, și asigurarea celor căzuți în război ori morți pe urma rănilor ori boalelor căpătate în războiu.

Toți cîți aveți a vă asigura edificiile contra focului, sau nutrețele, — sau cei-ce ați voi să aveți o asigurare asupra vieții pentru ca la caz de moarte, venită din orice primejdie a zilelor acestora rele, — familia să vă capete o sumă oarecare, —

— faceți-vă asigurările la

„Banca Generală de Asigurare”

— cea românească —

din Sibiu (Nagyszeben).

imitațiuni de mărgăritare, pro-văzute cu cadre poleite, bronzate ori aurite cu aur veritabil (Ducatem Gold) cea mai splendidă podoabă pentru ori ce casă românească

Tabernacle-Chivoturi, cruci rapide, iconostase în miniatură ca altare de casă cu prețuri foarte ieftine execută prompt și repede, ear comercianților le dă rabat corespunzător.

IOAN BACIU

artist-amator,

în Sajosolymos u. p. Nagyszó.

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos), PETRU BENEA, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lângă prețurile cele mai moderate!

Anul 1911. Vinuri vechi:

	Anul 1911	1912
Vin alb — — —	70	60
Rizling — — —	72	62
Roșu de Miniș — 1 00	90	
Carbenet — — 1 10	—	—

Anul 1913. Vinuri noi:

Vin alb — — —	— 46
Rizling — — —	— 48
Șiller — — —	— 50

Rachle de trevere (comină) K. 1.60.
Rachle de comină, specialit. K. 2.20

Prețurile sunt semnate după litru, în filleri. Vinurile și rachia să expedieze sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă. *Vase împrumutate pe timp de 2 luni.* Pentru calitatea vinului garantez:

(1211) 40— PETRU BENEA, proprietar de vii în Șiria Világos, (Arad. m.)

MEDICII

recomandă ea foarte potrivit leas contra tusei

KAISER

Caramelle pectorale cu cel „3 brazi”.

Milioane de inși le folosesc în contra

TUSEI

răgușelei, guturalului, flegmei șitusei măgăresti.

6100 de atestate autentice de not. publ., garantează efectul sigur.

Sunt bonboane cu un gust foarte plăcut!

Se găsesc în pachete de 20 și 40 fill., și în doze de 40 fill.:

în Orăștie Apot. N. VLAD.
în Dobra Apot. W. UNBERATH, și în alte apotece.